

**SKRAĆENO IZDANJE
UNIVERZALNE DECIMALNE KLASIFIKACIJE**

UNIVERSAL DECIMAL CLASSIFICATION –
CROATIAN ABRIDGED EDITION

Lidija Jurić Vukadin

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

ljuric@nsk.hr

UDK / UDC 025.4

Stručni rad / Professional paper

Primljeno / Received: 10. 1. 2014.

Sažetak

U tekstu se daje pregled dosadašnjih licenciranih izdanja UDK tablica na hrvatskom jeziku. Opisan je rad na novomu hrvatskom skraćenom izdanju. Sadržaj skraćenog izdanja Tablica uspoređen je sa sadržajem srednjeg izdanja. Ukazano je na najznačajnije novosti u shemi, te na prednosti, ali i nedostatke koji iz njih proizlaze.

Ključne riječi: UDK, licencirana izdanja, UDC MRF, prijevodi na hrvatski jezik, tiskana izdanja, UDK online, srednje izdanje, džepno izdanje, skraćeno izdanje, kazalo

Summary

The paper gives an overview of all Croatian licensed editions of the Universal Decimal Classification published so far. Furthermore, it describes the work on the new Croatian licensed abridged edition of the UDC. The content of the abridged edition is compared to the content of the medium edition. The most significant novelties in the scheme are pointed out along with their advantages and disadvantages.

Keywords: UDC, licensed editions, UDC MRF, translations into Croatian, print editions, UDC online, medium edition, pocket edition, abridged edition

Uvod

Univerzalna decimalna klasifikacija (UDK) je sofisticirani, u primjeni vrlo prilagodljiv indeksni jezik, u obliku hijerarhijski organizirane klasifikacijske analitičko-sintetičke i facetne sheme koja pokriva cjelokupno ljudsko znanje, umjetnosti i umijeća. U uporabi je više od 100 godina, u više od 150.000 knjižnica u 130 zemalja, na više od 40 jezika.

Područje primjene Klasifikacije je u knjižnicama, bibliografskim bazama podataka, kod izrade bibliografija, u dokumentacijskim službama, informacijskim portalima, online bazama podataka, mrežnim stranicama, kao i u izdavaštvu.

U muzejima i arhivima koristi se za upravljanje zbirkama, indeksiranje i pronalaženje predmeta.

Kao klasifikacijski sustav koristi se u sadržajnoj obradi knjižnične građe neovisno o mediju, za smještaj građe na policama (signature), u informacijskoj službi za dobivanje informacija o sadržaju, kod nabave nove ili otpisa stare građe, u statistici posudbe, za klasificiranje normiranih autorskih, predmetnih i geografskih pristupnica, izdavanje nacionalnih, specijalnih i dr. bibliografija, popisa prinova i sl.

Od 1992. UDK je vlasništvo UDK konzorcija (Universal Decimal Classification Consortium – UDCC) koji skrbi o razvoju i održavanju sheme, njezinom objavljivanju i raspačavanju, osuvremenjivanju i prevođenju. Objavljivanje i raspačavanje sheme u cijelosti ili u dijelovima na bilo kojem mediju licencirano je od Konzorcija.

Od 1993. UDK se održava i raspačava kao standardna datoteka na engleskom jeziku pod nazivom UDC Master Reference File (UDC MRF). Dopune i popravci sadržaja UDK koji se donose u serijskoj publikaciji Extensions and Corrections to the UDC (E&C), unose se u bazu podataka UDC MRF i nova inačica UDK MRF ispisuje se i radpačava vlasnicima licence jednom godišnje.¹ UDC MRF je konačna autorizirana inačica UDK, nije namijenjena krajnjem korisniku, nego predstavlja temelj za uredničke poslove na Tablicama, njihovo prevođenje, postavljanje na mrežu i/ili objavljivanje na nekom od medija. Osim podataka neophodnih uredniku izdanja, UDC MRF datoteka sadrži i administrativne podatke o povijesti otpisanih brojeva/oznaka (datumi, komentari, izmjene, izvori izmjena i sl.).

---

¹ Od 2014. UDC MRF će se raspačavati svake dvije godine, tj. nakon svakoga drugog broja E&C.

Razvoj znanosti i znanja uopće, novo ili suvremenije stručno nazivlje, razvoj društva, društveno-političke promjene, razvoj teorije klasifikacije, ispravci njenih nedosljednosti, grešaka ili nepotrebnog ponavljanja, neki su od glavnih razloga zašto se pojedini dijelovi Klasifikacije mijenjaju, dopunjuju i ažuriraju svake godine.

1. Licencirana tiskana izdanja na hrvatskom jeziku

1.1. Srednje izdanje, 2005. i 2007.

Prvi cjeloviti (i za sada posljednji) prijevod srednjeg izdanja² UDK na hrvatskom jeziku izašao je u dvije knjige, 2005.³ i 2007.⁴ u izdanju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (NSK). Prijevod se temeljio na bazi podataka UDC MRF⁵ iz 1998. Sadržavao je 60.686 brojeva s pripadajućim tekstualnim opisima, bilješkama, uputnicama, uputama i primjerima kombiniranja te abecednim predmetnim kazalom.⁶ Uz hijerarhijski organizirane glavne skupine, Tablice su sadržavale i dvije vrste pomoćnih oznaka: opće (navedene na jednom mjestu, sa širokom primjenom na glavne skupine) i specijalne (navedene na raznim mjestima, s ograničenom primjenom). Upisivanje prevedenih tekstova započelo je izravnim unosom u bazu CDS/ISIS koja je kasnije zamijenjena Windows aplikacijom posebno razvijenom u NSK za potrebe unosa prijevoda, uredničke poslove i pripremu za tisak. Hijerarhijska struktura je, uz manja odstupanja, slijedila strukturu britanskoga tiskanog izdanja iz 1993. Tablice su bile namijenjene prvenstveno sadržajnoj obradi građe na raznim medijima u knjižnicama (sveučilišnim, znanstvenim, specijalnim, visokoškolskim i narodnim), ali su se mogle koristiti i za klasifikaciju muzejske i arhivske građe, u nakladništvu, u klasifikaciji znanstvenih članaka i sl.

Tablice su sadržavale kratak predgovor i uvodnu bilješku uz kazalo.

---

² Danas je to tzv. standardno izdanje. Potpuno izdanje (s više od 220.000 brojeva) više ne izlazi.

³ Univerzalna decimalna klasifikacija, Dio 1 : Društvene i humanističke znanosti / urednica Lidija Jurić Vukadin. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2005.

⁴ Univerzalna decimalna klasifikacija, Dio 2 : Prirodne i primijenjene znanosti / urednica Jelica Leščić. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2007.

⁵ UDC MRF podržavan je relacijskom bazom podataka MySQL. Datoteke se eksportiraju iz baze i raspačavaju na CD-ROM-u kao UDC MRF u sljedećim formatima: a) obični tekst (u dvije razine detalja: jednostavni ispis i detaljniji ispis (s više polja) i u dvije vrste kodnih stranica (UTF8 i CP 850); b) ISO 2709 (za unos u CDS/ISIS bazu podataka) i c) XML ispis većeg izbora polja (text kodiran kao UTF8).

⁶ Autorica predmetnog kazala za obje knjige je Jelica Leščić.

1.2. Džepno izdanje, 2003. i 2004.

Prvo tiskano hrvatsko džepno izdanje⁷ tablica sadržavalo je oko 4.000 brojeva, a temeljilo se na izvorniku Universal Decimal Classification – pocket edition u izdanju British Standards Institution iz 1999. Osim zadržanih bitnih značajki klasifikacije, izdanje je uključivalo i prijevod uvoda s objašnjenjima o strukturi sheme, praktične savjete za njenu uporabu i abecedno predmetno kazalo. Izdanje je bilo namijenjeno prvenstveno studentima i nastavnicima knjižničarstva na našim sveučilištima, kandidatima za polaganje stručnog ispita iz knjižničarstva, knjižničarima početnicima u sadržajnoj obradi građe i knjižničarima u manjim knjižnicama, prvenstveno školskim.

2004. ovo je džepno izdanje ažurirano Dodatkom kojim su obuhvaćene novouvedene i/ili potpuno prerađene skupine (npr., religija, biotehnologija, nova administrativno-geografska podjela Hrvatske i dr.).

2. UDK online na hrvatskom jeziku⁸

2.1. UDK sažetak

U NSK je 2010. prihvaćen poziv UDK konzorcija na suradnju u prevođenju višejezičnog UDK sažetka⁹ (Multilingual UDC Summary – UDCs) s engleskog na hrvatski jezik. Tada je hrvatski bio jedan od 16 jezika na kojem je shema bila dostupna. Danas je broj jezika povećan na 51, od afrikaansa i arapskog do urdu i vijetnamskog.¹⁰ Rad na prevođenju s engleskog na nacionalne jezike organiziran je volonterski. Bazu čini izbor od oko 2.600 brojeva iz UDC MRF 2011. Pristup bazi je otvoren, a ispisi iz ove baze mogu se dobiti, raspačavati i koristiti besplatno pod licencom Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0.¹¹ Cjelokupni sadržaj UDC Summary baze podataka dostupan je na otvorenoj mreži za programsko korištenje kao linked data (XML/RDF,

---

⁷ Univerzalna decimalna klasifikacija / prijevod s engleskog Jelica Leščić. Zagreb : Naklada Nedičko Dominović, 2003.

⁸ Planovi o objavljivanju online standardnog, danas potpunog izdanja na hrvatskom jeziku tek su u začetku i nisu tema teksta.

⁹ Osnovne informacije o UDC Summary moguće je pročitati na <http://www.udcc.org/udccsummary/about.htm> [citirano 2014-01-17]. UDK sažetak je intelektualno vlasništvo UDK konzorcija, dostupan je na mreži od kraja 2009., a najnovije izmjene napravljene su 2012. Glavna urednica je Aida Slavić.

¹⁰ UDC Summary dostupan je na <http://www.udcc.org/udccsummary/php/index.php> [citirano 2014-01-17].

¹¹ Uvjeti ovog tipa Creative Common licence definirani su na <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/> [citirano 2014-01-17].

SKOS format). Kako UDK sažetak predstavlja reprezentativan izbor brojeva, namijenjen je prvenstveno poduci o UDK – studentima i nastavnicima, izučavanju klasifikacije, te organizaciji i pronalaženju informacija – knjižničarima, knjižarima, izdavačima i dr. Planirano je Sažetak prevesti na najveći mogući broj jezika¹² kako bi se omogućilo mapiranje UDK s drugim sustavima organizacije znanja. UDK sažetak se temelji na UDC MRF, tako da će se svaka izmjena u UDC MRF odraziti i na shemu Sažetka.

Ispis završenih i redigiranih prijevoda UDK sažetka moguće je dobiti na jednom jeziku (URF 8, oko 150 str.) ili dvojezično (MS Excel). Rad na višejezičnom ispisu još nije završen.

Hrvatski prijevod Sažetka¹³ nastao je uključivanjem prijevoda iz hrvatskoga srednjeg izdanja (tekstovi brojeva koji se nisu mijenjali do 2010.) u bazu i online unosom prevedenih tekstova za nove ili izmijenjene brojeve. Da bi bio u potpunosti završen, prijevod hrvatskog Sažetka potrebno je još redigirati.

2.2. Džepno izdanje, 2011.-2013.

Urednički odbor UDK konzorcija je 2010. odabrao skup od oko 10.000 brojeva (oko 15 posto UDC MRF). Izbor je napravljen na temelju komparacije i detaljne analize šest najviše korištenih džepnih, odnosno skraćenih izdanja.¹⁴ Standardno džepno izdanje testirano je i pročišćeno prema nizozemskom džepnom izdanju. Konačni izbor brojeva unesen je potom u online bazu za prevođenje pod nazivom “džepno izdanje” (pocket edition).¹⁵

U siječnju 2011., u NSK je odobrena kupnja licence za objavljivanje novoga džepnog izdanja na hrvatskom jeziku, nakon čega je potpisan i ugovor s

---

¹² Danas su online prijevodi dostupni u različitim fazama – neki su tek u pripremi prevođenja, neki su prevedeni ali još nisu postavljeni na mrežu, neki su završeni ali ne i potvrđeni od urednika nacionalnog izdanja, dok su neki posve završeni. UDK sažetak objavljen je, primjerice, kao priručnik za pouku i stručne ispite u Armeniji i Srbiji, a priprema se za tisak i u Indoneziji.

¹³ Urednica je Lidija Jurić Vukadin. Suradnice su Jelica Leščić i Aida Slavić.

¹⁴ Englesko (BSI) džepno izdanje iz 2003., francusko skraćeno izdanje iz 2001., rusko skraćeno izdanje iz 2010., španjolsko džepno izdanje iz 2004., švedsko skraćeno online izdanje iz 2001. i portugalsko skraćeno izdanje iz 2005.

¹⁵ Naziv džepno izdanje bio je vezan uz plan UDK konzorcija da se razvije još jedan širi izbor UDK brojeva od otprilike 50 posto UDC MRF koji je trebao predstavljati skraćeno izdanje (abridged edition). Tijekom razvoja ovog standarda 2010.-2012., od ove se zamisli odustalo.

UDK konzorcijem¹⁶ kojim su regulirana prava i obveze obiju strana.

U srpnju 2011. omogućen je upis hrvatskog prijevoda u online bazu džepnog izdanja. Svi dostupni prijevodi (hrvatski prijevodi iz srednjeg izdanja, prijevodi iz UDK sažetka i dr.) uneseni su u bazu i započeo je rad na njihovoj redakturi. Neprevedeni engleski tekstovi isticali su se grafički istaknutom crvenom bojom slova.

Istodobno s upisom novih tekstova prijevoda i redakteure postojećih, trajao je i rad na uređenju originalne baze na engleskom jeziku.¹⁷

U kolovozu 2012. online baza je ažurirana s UDC MRF 2011.

U listopadu 2012. u NSK je isporučen ispis hrvatskog prijevoda u programu za dokumente i obradu teksta Microsoft Word.

Na prijedlog urednice hrvatskog izdanja,¹⁸ glavna urednica UDK Aida Slavić, uz konzultaciju s članovima Uredničkog odbora UDK konzorcija, odobrava da se džepno izdanje preimenuje u skraćeno.

U listopadu 2013. NSK dobiva službeni broj licence i započinju pripreme za tisak i izrada kazala.

3. Skraćeno izdanje, 2013.

3.1. Urednički poslovi

Zbog svoje popularnosti, široke i praktične uporabe te jeftinije izrade općenito, skraćena izdanja zauzimaju posebno mjesto u izdavačkoj djelatnosti Tablica.

Do danas je aktualno skraćeno izdanje prevedeno ili se prevodi na još jedanaest jezika.

Hrvatsko i nizozemsko izdanje su objavljena gotovo istovremeno.¹⁹ Za sada se prevode ili su prevedena i u fazi pripreme za objavljivanje izdanja na arapskom, bjeloruskom, bugarskom, češkom, estonskom, njemačkom, portugalskom, rumunjskom, španjolskom i švedskom. Engleski izvornik je također u pripremi za tisak.

---

¹⁶ Od 1992. UDK konzorcij posjeduje prava vlasništva.

¹⁷ Urednici nacionalnih izdanja davali su glavnoj urednici prijedloge ili primjedbe vezane uz odabir brojeva, količinu uputnica, tekstove bilježaka i sl.

¹⁸ S obzirom na količinu UDK brojeva i njihovu "dubinu" i detaljnost u pojedinim skupinama.

¹⁹ Iako samo mjesec dana razlike u izlasku iz tiska, hrvatsko izdanje u impresumu ima 2013. godinu, a nizozemsko 2014.

Urednički poslovi na hrvatskom skraćenom izdanju uključivali su suradnju s glavnom urednicom Aidom Slavić i urednikom nizozemskog izdanja Gerhardom J. A. Rieshuisom (pitanja, komentari, prijedlozi), odabir konačne količine brojeva iz dobivenog ispisa (uklanjanje ili dodavanje nekih podskupina iz glavnih brojeva i općih ili specijalnih pomoćnih oznaka), a s tim u vezi i nadzor pripadajućih uputnica, donošenje odluke o grafičkom izgledu Tablica (veličina i tip slova, hijerarhijske razine, grafički istaknuti dijelovi teksta, simboli kojima će se zamijeniti tekstualni dio, označivanje glavnih i specijalnih pomoćnih oznaka, oblikovanje naslovne stranice i odabir oblikovanja korica i dr.), izradu primjera kombiniranja značajnih za hrvatsko izdanje, odabir korištene referentne literature, odabir stručnih suradnika, dosljednu primjenu stručnoga knjižničarskog nazivlja, pisanje predgovora Tablicama i abecednom predmetnom kazalu, izradu samog kazala (sadržaj kazala, struktura, grafičko rješenje) itd.

Hrvatsko skraćeno izdanje sadrži klasifikacijsku shemu (glavne i pomoćne tablice) s predgovorom i abecednim predmetnim kazalom s bilješkom. Uz predgovor je navedena i referentna literatura korištena pri prevođenju, redakturi prijevoda i lekturi teksta.

Važno je naglasiti da je, od novih prijevoda i redakture prijevoda²⁰ iz srednjeg izdanja, grafičkog rješenja korica, lekture teksta, do pripreme za tisak, ovo izdanje gotovo u potpunosti proizvod NSK.

Hijerarhijska podjela skupina napravljena je na četiri grafički istaknute razine.

Kurzivom su istaknuti tekstovi pomoćnih tablica, pojmovi na stranim jezicima (latinski, engleski, njemački i dr. izrazi), napomene/objašnjenja i upute o primjeni,²¹ kao i zaglavlja Tablica i kazala.

U primjerima kombiniranja ili pisanju uputnica poštivalo se načelo prema kojem nakon općih pomoćnih oznaka slijede glavni brojevi, prema rastućem nizu.

Osim simbola koji su sastavni dio UDK oznaka, u Tablicama su korišteni sljedeći simboli:

	(kvadrat)	umjesto „uključujući“
≈	(tilda)	umjesto „dijeliti kao“
◇	(romb)	umjesto „primjeri kombiniranja“
→	(strelica)	umjesto „vidjeti i“
	(uspravna crta)	uz „specijalne pomoćne oznake“

²⁰ Samo su tri vanjska suradnika sudjelovala na prevođenju/redakturi prijevoda.

²¹ U tekstovima napomena/objašnjenja i uputa korišten je jedinstveni terminološki obrazac. Također je odlučeno da se u uputama koristi glagol isključivo u infinitivu (ne imperativu!).

Urednicima nacionalnih izdanja omogućeno je prilagoditi pojedine dijelove Tablica potrebama krajnjih korisnika. Neke dijelove iz izvornika bilo je moguće ne uvrstiti u prijevod nacionalnog izdanja, i obratno, u nacionalno izdanje moglo se uvrstiti dijelove iz UDC MRF kojih u izvorniku nije bilo, a koje se smatralo važnima u klasificiranju nacionalne građe. Hrvatsko izdanje je gotovo u cijelosti preuzeto prema engleskom izvorniku. Manja kraćenja napravljena su u općim pomoćnim oznakama (npr., za mjesto, jezike, opće značajke), kao i kod glavnih brojeva nekih skupina. S druge strane, dodane su razrađene opće pomoćne oznake za Hrvatsku i neke od susjednih zemalja (Slovenija, Makedonija) kao i glavne oznake za povijest Hrvatske i susjednih zemalja.

Također, neki primjeri kombiniranja izostavljeni su ili zamijenjeni drugima, a na mjestima gdje ih u izvorniku nije bilo, a smatralo se da bi bili od važnosti, dodani su.

3.1. Skraćeno vs. srednje izdanje²²

Uz uobičajene dopune ili izmjene u općim pomoćnim oznakama za mjesto, najveće promjene u skraćenom u odnosu na srednje izdanje, nastale su u sljedećim skupinama: menadžment, religija, ekonomija, turizam, socijalna skrb, zaštita okoliša, botanika, zoologija, biotehnologija, veterinarska znanost, tehnička akustika, glazba i film. Uz njih, u skraćeno izdanje uključene su i nove opće pomoćne oznake – za svojstva i odnose, procese i postupke.

Skupina *005 Menadžment* u srednjem je izdanju bila zastupljena samo s jednim brojem. Skraćeno izdanje donosi značajniju razradu skupine *005* i “prebacivanje” u nju dijela sadržaja iz skupine *65 Menadžment i organizacija industrije, trgovine i komunikacija*. Kako menadžment predstavlja umijeće obavljanja poslova uz ili posredstvom drugih ljudi koje je usko povezano s organizacijom, kao i s funkcijama planiranja, organiziranja, koordiniranja i vođenja aktivnosti, motiviranja, nadziranja i upravljanja osobljem, njegovo je mjesto zasigurno na početku Tablica uz skupine kao što su znanje, dokumentacija, pismo, računalstvo, normizacija i teorija komunikacija.

Religija (skupina 2) je u skraćenom izdanju u potpunosti facetirana novim specijalnim pomoćnim oznakama primjenjivim na sve glavne brojeve iz skupine 2. Na taj način je dosad najviše razrađeno katoličanstvo izgubilo povlašteni položaj u odnosu na druge religije. S druge strane, omogućeno je

---

²² U tekstu je napravljen izbor samo nekih promjena.

sve aspekte pojedinih religijskih sustava, religija, vjera i duhovnih pokreta klasificirati prema jednakom obrascu. Kako bi se optimalno opisao sadržaj dokumenta, moguće je upotrijebiti više specijalnih pomoćnih oznaka. Kao što je uobičajeno, redosljed pisanja više specijalnih brojeva uz jedan glavni broj i u ovoj skupini definiran je indeksnom politikom svake knjižnice.

Nažalost, uvođenjem nove klasifikacijske strukture u religiji, nije izbjegnuto označavanje postojećim (“starim”) brojevima drugih, novih sadržaja.²³ Ta će činjenica nesumnjivo naići na negodovanje knjižničara, ali i zbuđenost krajnjih korisnika.

Skupina 338.48 *Turizam* je proširena specijalnim pomoćnim oznakama i novim glavnim brojevima.

Specijalne pomoćne oznake definiraju organizacijske značajke turizma, vrste gostiju, odredišta, aktivnosti ili vrste turizma.

Kao i u slučaju religije, i u ovoj skupini su neke postojeće (“stare”) podskupine zadržane uz njihovo novo, izmijenjeno značenje (npr., 338.482 *Faktori koji utječu na ponudu*).

Masovni turizam. Turistička paket putovanja iz srednjeg izdanja u skraćenom označavaju posebne aspekte turizma, istraživanja i metodologiju u turizmu).

Skupina 364 *Socijalna skrb* je, poput turizma, u skraćenom izdanju proširena glavnim brojevima i specijalnim pomoćnim oznakama. Specijalnim pomoćnim oznakama sada se mogu klasificirati sadržaji o teoriji socijalne skrbi, načelima socijalne pomoći, o organizacijama uključenim u socijalnu skrb, socijalnim ustanovama, nametima i plaćanjima i dr. Glavnim brojevima moguće je klasificirati aktualne sadržaje o vršnjačkom zlostavljanju, obiteljskim odnosima, psihološkoj pomoći, siromaštvu i sl. I u ovoj skupini su neki brojevi iz srednjeg izdanja dobili nova značenja (npr., 364.6 *Osobe uključene u socijalnu skrb*, u skraćenom označavaju pitanje socijalne skrbi i socijalne probleme).

Skupinu 502/504 *Ekologija* čine zaštita okoliša – okoliš i društvo, okoliš kao cjelina, kao i pojedini dijelovi okoliša – i opasnosti za okoliš – izravna šteta, slučajna šteta izazvana prirodnim uzrocima, kao i šteta koju čovjek, posredno ili namjerno, radi okolišu.

Potrebno je napomenuti da su i u slučaju ekologije, neki brojevi iz srednjeg izdanja u skraćenom izdanju promijenili tekstualni opis, pa samim tim i značenje (npr., broj 502.6 *Zaštita nežive prirode/krajolika* u skraćenom izdanju

²³ Tako npr., skupina 22 koja u srednjem izdanju označava Bibliju, u skraćenom izdanju označava religije porijeklom s Dalekog istoka.

postaje broj za dijelove okoliša – ledenjake; ili broj za biosferski okoliš 504.7 iz srednjeg izdanja postaje broj za globalno zatopljenje i učinak staklenika).

Jedna do najvećih promjena dogodila se u skupinama 582 *Sistematska botanika* i 592/599 *Sistematska zoologija*. U UDC MRF 2011. promijenjeno je više od 4.000 brojeva iz tih skupina tako da je i njihov izbor u skraćenom izdanju znatno revidiran.

Skupina 60 kojom su se indeksirali sadržaji o općim pitanjima primijenjenih znanosti, u skraćenom izdanju dobiva novo značenje – ***Biotehnologija***. Podskupinama su “pokriveni” sadržaji o genetičkom inženjerstvu, kloniranju, genetički izmijenjenim i kloniranim organizmima kao i raznim pitanjima pravnih, gospodarskih, moralnih i sl. implikacija.

Glavni broj 619 *Veterinarska znanost* ukinut je i zamijenjen specijalnom pomoćnom oznakom 636.09 *Bolesti domaćih životinja* iz skupine 636 *Stočarstvo i uzgoj životinja uopće. Uzgoj stoke. Uzgoj domaćih životinja* ili glavnim brojem 591.2 *Bolesti nepripitomljenih životinja* iz skupine 591 *Opća zoologija*. U slučaju klasificiranja sadržaja o bolestima pojedinih domaćih životinja, glavni broj 636 zamijeni se brojem za odgovarajuću domaću životinju uz dodavanje specijalne pomoćne oznake .09 (npr., 636.4.09 *Bolesti svinja*). Sadržaji o bolestima divljih životinja detaljnije se označuju brojem 591.2, općom pomoćnom oznakom za jednostavan odnos (Tablica 1b) i brojem za određenu životinjsku vrstu iz 591.4 *Proučavanje životinjskih organa. Organologija životinja. Anatomija životinja. Zootomija* (npr., 591.2:591.42 *Bolesti dišnih organa divljih životinja* ili 591.2:599.722 *Bolesti nosoroga*).

Glazbeni instrumenti i oprema su iz tehničke akustike (skupina 681.81/.83) premješteni u skupinu 78 ***Glazba*** pod brojevima 780.6/.7. Osim tih brojeva, skupina je proširena i brojem za glazbu za pojedine instrumente, 780.8.

Skupina iz srednjeg izdanja 791 *Javne zabavne priredbe. Spektakli, parade. Manifestacije* u skraćenom izdanju postaje broj za klasifikaciju sadržaja o ***kinematografiji i filmovima***. Pomoću novih specijalnih pomoćnih oznaka mogu se klasificirati dokumenti o značajkama filmskog prikazivanja (cjelovečernji filmovi, kratki filmovi, filmski nastavci i sl.), ali i vrstama filmskih likova (junakinje, loši momci, crtani likovi i sl.). Glavnim brojevima indeksiraju se sadržaji o fazama filmskog razvoja (npr., razdoblje nijemog filma), filmskom žanru/temi/stilu (npr., vestern, animirani, glazbeni film i dr.), odnosno filma i društva, estetike i filma, obrazovanja i filma.

Novinu u skraćenim tablicama predstavljaju dvije vrste novouvedenih ***općih pomoćnih oznaka -02 za svojstva*** (npr., postojanja – virtualno; veličine – teško; količine – mnogo; broja – jedno; oblika – ravno; strukture – kompletno; rasporeda – horizontalno; kretanja – statično i dr.) i ***-04 za odnose***,

proces i **postupke** (npr., odnosi – utjecaj, separacija, ovisnost; procesi – promjena, ubrzavanje, razvitak, porast, regresija, vrednovanje, odabir, hlađenje i sl.). Kao i druge opće pomoćne oznake iz Tablice 1k (-03 za materijale i -05 za osobe i osobna obilježja) i ove novouvedene su primjenjive kroz cijele tablice, ovisne su o glavnom broju i ne mogu se pisati samostalno.

U slučaju da je svojstvo, proces, odnos ili postupak već ugrađen u glavni broj, prednost u označivanju sadržaja daje se njemu, a ne općoj pomoćnoj oznaci.

3.2. Kazalo

Predmetnim kazalom stručni raspored Tablica organiziran je abecedno. Na taj je način, pomoću prirodnog jezika korisniku omogućen jednostavan, brz i učinkovit pristup sadržaju klasifikacijske sheme. Sadržaj kazala djelomično je izrađen automatskim indeksiranjem. Osnovu čini indeksna pristupnica (jednostavna ili složena). Njezin sadržaj čine pojmovi preuzeti iz pomoćnih (općih i specijalnih) oznaka i glavnih brojeva, kao i (uz rijetke iznimke) iz pojmova navedenih u tekstu pod “uključujući”.²⁴ Određenom broju pristupnica dodan je u obloj zagradi kvalifikator kojim je određen njihov disciplinarni kontekst ili sadržajna razlika homografa. Kazalo nije sindetičko – ne sadrži uputni sustav od neusvojenih na usvojene ili slične pojmove. O inverziji pristupnica, njihovoj hijerarhiji, jeziku, uporabi simbola, jednini i množini i sl. više se može naći u tekstu bilješke navedenom prije kazala.²⁵

Važno je naglasiti da kazalo, iako detaljno i opsežno, ne može zamijeniti Tablice i da ga ne treba koristiti samostalno – svaki UDK broj pronađen uz traženi pojam obvezno je provjeriti u Tablicama.

Umjesto zaključka

Uobičajeno je da svakih desetak godina knjižnice u sadržajnoj obradi građe primjenjuju novu, suvremeniju klasifikacijsku shemu. Iako je prvi svezak hrvatskog prijevoda srednjeg izdanja UDK izašao 2005., ne treba zanemariti činjenicu da je temeljen na UDC MRF iz 1998. Dakle, srednje izdanje Tablica “staro” je već 15 godina!

---

²⁴ Ti pojmovi nisu dobiveni automatskim indeksiranjem.

²⁵ Univerzalna decimalna klasifikacija : skraćeno izdanje / urednica Lidija Jurić Vukadin. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2013. Str. 485-487.

Optimalnom količinom UDK brojeva/oznaka,²⁶ dobila se mogućnost naklade u jednom svesku. Na taj je način priručnik jednostavniji za uporabu.

Ovo recentno izdanje donosi nove brojeve za danas posebno aktualne sadržaje, uz primjenu suvremenijega znanstvenoga i stručnog nazivlja. Također donosi administrativno-geografsku razradu općih pomoćnih oznaka za Hrvatsku, Sloveniju i Makedoniju. U razradi pojedinih skupina, u izmjenama ili dopunama unutar njihovih brojeva, pokušalo se primijeniti načelo veće znanstvene objektivnosti.

Na kraju, i ne manje važno, potrebno je naglasiti da se izdavačkom politikom koja je omogućila izdavanje ovog priručnika, još jednom potvrdila središnja uloga Nacionalne i sveučilišne knjižnice u razvoju knjižničarske struke i hrvatskog knjižničarstva uopće. Uz to, zbog nedostatka sličnog priručnika na nacionalnim jezicima, pretpostavlja se da će UDK skraćeno izdanje naći svoje mjesto i u uporabi u knjižnicama susjednih zemalja, posebno u zemljama srodnih govornih područja.

LITERATURA

UDC Summary. Dostupno na <http://www.udcc.org/udccsummary/php/index.php> [citirano 2014-01-17].

Univerzalna decimalna klasifikacija : džepno izdanje / prijevod s engleskog Jelica Leščić. Zagreb : Naklada Nedičko Dominović, 2003.

Univerzalna decimalna klasifikacija : srednje izdanje. Dio 1 : Društvene i humanističke znanosti / urednica Lidija Jurić Vukadin. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2005.

Univerzalna decimalna klasifikacija : srednje izdanje. Dio 2 : Prirodne i primijenjene znanosti / urednica Jelica Leščić. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2007.

Univerzalna decimalna klasifikacija : skraćeno izdanje / urednica Lidija Jurić Vukadin. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2013.

---

²⁶ Po svojem obimu i odabiru brojeva, skraćeno izdanje posebno je primjereno narodnim knjižnicama.